

„PSICHOLOGIJA: MOKSLU GRINDŽIAMA PRAKTIKA ŽMOGUI IR VISUOMENEI“

Lietuvos psichologų kongresas, 2016 m. gegužės 6-7 d., Kaunas

DISKUSIJOS

POLITIKAI APIE SAVIŽUDYBIŲ PREVENCIJĄ. VILNIAUS MEMORANDUMAS

*Mykolas Majauskas ir Aušrinė Armonaitė,
Vilniaus miesto Taryba*

Vilniaus miesto politikai susivienijo inicijuodami savižudybių prevencijos Memorandumą, kurį pasirašė ir konkrečiais veiksmais įsipareigojo daugiau kaip trisdešimt Vilniuje veikiančių gydymo, visuomenės sveikatos, švietimo, saugumo, pirmosios pagalbos įstaigų ir nevyriausybių organizacijų. Memorandumas nesprenžia visuomenės sutelktumo, pusiausvyros tarp gydymo vaistais ir psichoterapija, ar itin didelio alkoholio vartojimo masto. Tačiau siekia efektyvaus skirtingų organizacijų bendradarbiavimo. Psichologų kongreso dalyviams norėtume pristatyti patį Memorandumą ir padiskutuoti apie jo įgyvendinimą. Išklausti specialistų nuomonę, kritiką ir papildomas priemones, galinčias užtikrinti efektyvią savižudybių prevenciją.

INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ PSICHOLOGINIUOSE TYRIMUOSE IR PRAKTIKOJE

*Doc. dr. Gražina Gintilienė ir doc. dr. Dalia Nasvytienė,
Lietuvos psichologų sąjunga*

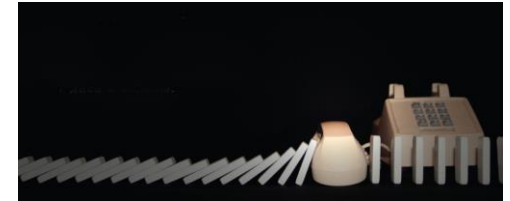

Šiuo metu psichologams sąlytis su autorine teise daug aktualesnis nei prieš kelis dešimtmečius. Jis liečia ir mokslinius tyrimus, ir mokomąją veiklą, ir praktinį darbą. Aukšti pasauliniai profesinės gildijos reikalavimai kelia iššūkius ir palieka neatsakytų klausimų – koks jau naudojamų vertinimo instrumentų legalumas? kuo testų naudotojus įpareigoja autorių teisių ženklas? kaip atpažinti plagiata? ar įsigyjant kitoje šalyje sukurtą testą reikia atskirai kaupti teisę jį versti? kam priklauso intelektinės nuosavybės teisė sukūrus bendrą produktą? kaip autorius gali užtikrinti savo instrumento integralumą? ar visuomet esame tikri, kad mokslinio tyrimo duomenis surinkome su derama pagarba intelektinei nuosavybei? jei konkreti institucija perka psichologinio įvertinimo instrumento adaptacijos paslaugą, ar jai privalu perduoti ne tik galutinį produktą, bet ir surinktus duomenis? Kartu su autorių teisių specialistais ieškosime atsakymų į tikėtina visiems psichologams rūpimus klausimus.

VALSTYBĖS VAIDMUO IR GALIMYBĖS ĮGYVENDINANT KOMPLEKSINES SAVIŽUDYBIŲ PREVENCIJOS PRIEMONES

Marius Strička,

*Valstybinio psichikos sveikatos centro
Savižudybių prevencijos biuras*

2015 m. šalyje įkurtas Savižudybių prevencijos biuras. Numatytos ES struktūrinių fondų lėšos savižudybių prevencijos priemonėms įgyvendinti. Kelios savivaldybės įgyvendina kompleksines savižudybių prevencijos iniciatyvas: Kupiškio savižudybių prevencijos projektas bei Vilniaus savižudybių prevencijos memorandumas. Diskusijos metu, vadovaujantis mokslo įrodymais bei gerąja savižudybių prevencijos priemonių įgyvendinimo savivaldybėse patirtimi, bus aptartos kompleksinės priemonės: pagalba ketinantiems žudyti; pagalba bandžiusiems žudyti; pagalba po savižudybės; pozityvios aplinkos kūrimas ir informacijos apie savižudybes etiškas skelbimas.

TARP MOKSLO IR PRAKTIKOS: IŠŠŪKIAI PSICHOLOGUI IR ORGANIZACIJAI

Marija Miselytė,

*Lietuvos psichologų sąjunga, Vilniaus
universitetas*

*Dr. Jurgita Lazauskaitė-Zabielskė, Lietuvos
psichologų sąjunga, Vilniaus universitetas*

Dr. Giedrė Genevičiūtė-Janonienė, Lietuvos psichologų sąjunga

LPS Organizacinės Psichologijos komitetas kviečia diskutuoti apie sėkmingo bendradarbiavimo tarp mokslininkų ir praktikų organizacinės psichologijos srityje galimybes. Kartu pabandydysime atsakyti į klausimus: Ar psichologijos mokslo pasiekimai taikomi organizacijose Lietuvoje? Ar mokslininkai sprendžia organizacijoms aktualias problemas? Kokias organizacinės psichologijos žinias mokslininkai galėtų pasiūlyti kolegoms praktikams? Kokiose srityse praktikams praverstų organizacinės psichologijos mokslu grįstos žinios, o kokiose srityse jos galbūt nėra būtinos arba yra sunkiai pritaikomos? Taigi tikimės kartu rasti būdus, kaip mokslui ir praktikai kalbėti viena kalba.

KAS PADEDA ATSITIESTI PO ARTIMOJO SAVIŽUDYBĖS?

Dr. Paulius Skruibis, Vilniaus universitetas, VŠĮ „Jaunimo linija“

Lietuvoje kasmet nusižudo apie vieną tūkstantį žmonių. Tūkstančiai artimųjų lieka smarkiai paveikti šios skaudžios netekties. Netektis dėl savižudybės yra vienas iš veiksnių, kuris gali ženkliai apsunkinti gedėjimą (Dyregrov ir Dyregrov, 2008). Artimojo savižudybė taip pat yra susijusi su didesne savižudybės rizika (Jordan, 2015). Todėl svarbu suprasti, kokia pagalba yra reikalinga nusižudžiusių artimiesiems ir kas ją galėtų suteikti.

Diskusijoje dalyvaus asociacijos „Artimiems“ prezidentė Jovita Galeckaitė, kuri pristatys asociacijos veiklą ir papasakos apie Vilniuje veikiančią savitarpio pagalbos grupę. Psichologas Paulius Skruibis pristatys, kuo netektis po artimojo savižudybės skiriasi nuo kitų netekčių ir kokia pagalba tokiu atveju yra reikalinga. Pristatyme bus aptartos pagrindiniai gedėjimo ypatumai po artimojo savižudybės (pagal Jordan, 2015). Abu pranešėjai kvies dalyvius diskutuoti šiais klausimais: Kur Lietuvoje gauti specializuotą psichologinę pagalbą nusižudžiusių artimiesiems? Kaip paskatinti naujų savitarpio pagalbos grupių kūrimą? Kokios kliūtys iškyla artimiesiems, siekiantiems pagalbos po artimojo savižudybės? Kokios kliūtys iškyla profesionalams, norintiems padėti artimiesiems? Kaip šias kliūtis galima įveikti?

NAUJĄJĮ ETIKOS KODEKSAŲ PASITINKANT: IŠŠŪKIAI IR POREIKIAI

Doc. dr. Ilona Čėsnienė, Vilniaus universitetas, Lietuvos psichologų sąjunga

Diskusijos reikalingumo, aktualumo pagrindas: Lietuvos psichologų etikos kodekso atnaujinimo būtinybė. Paskutiniaisiais metais stebimas nuolat didėjantis tiek psichologų, tiek ir plačios visuomenės susidomėjimas psichologų profesinės etikos klausimais. Viena iš svarbiausių šio susidomėjimo priežasčių yra ta, kad psichologų veikla nėra apibrėžta vienu atskiru įstatymu, atitinkamai nėra ir poįstatyminių teisės aktų, kurie padėtų aiškiau suvokti ir visiems vienodai traktuoti psichologų veiklos standartus. Šiuo metu egzistuoja gana nemažai atskirų psichologų veiklą reglamentuojančių teisės aktų, kuriuos parengė atskiros institucijos, tačiau psichologo darbas yra toks įvairus ir apimantis labai platų vaidmenų spektrą, kad neretai iškyla keblumų įvertinti ir tinkamai išspręsti konkrečioje situacijoje susidariusias profesines dilemas. Europos psichologų asociacijų federacijos Etikos komitetas 2015 m. vykusiame kongrese patvirtino pavyzdinį Etikos kodekso modelį, rekomenduojamą šalims narėms. Lietuvoje pagrindinis dokumentas, kuriuo psichologai vadovaujasi savo veikloje, vis dar yra 1996 m. priimtas Etikos kodeksas, kuris savo principais skiriasi nuo rekomenduojamo modelio. Šios diskusijos tikslas – paskatinti diskursą apie Lietuvos psichologų Etikos kodekso atnaujinimo būtinybę bei galimus iššūkius mūsų profesinei bendruomenei.

ANKSTYVASIS UGDYMAS: IŠŠŪKIS TĖVAMS AR... VAIKAMS?

Doc. dr. Roma Jusienė, Vilniaus universitetas, Lietuvos psichologų sąjunga

Kuo anksčiau, tuo geriau? Kuo daugiau, tuo geriau? Kūdikius “vedame” į pamokėles ir mokome raidžių, jau pajėgiantiems sėdėti vežimėlyje įduodame “planšetes”, mažylius mokome dirbti kompiuteriu, joku būdu nešvaistydami brangaus laiko tuštiems žaidimams, ikimokyklinukus skubame padaryti mokyklinukais ir kuo daugiau įdarbinti prie pamokų – ne tik mokykloje, bet namuose. Taigi, kokias programas bandome “instaliuoti” savo vaikams? Svarbiausia, ar tos programos padeda vaikui matyti, girdėti, jausti, mokytis, klysti ir ieškoti savo vietos gyvenime? Ar jos leidžia vaikams jaustis saugesniais ir mylimais? O gal mes bandome “instaliuoti” programas, užpildytas mūsų norais ir lūkesčiais, koks vaikas turi būti? Programas, virusuotas mūsų pačių nepajėgumo matyti, girdėti ir jausti? Tuomet jau iškyla rimtas klausimas, ar tokios programos padės vaikui jo gyvenime, ar atitiks pačių vaikų poreikius?

Vaiko psichologinės gerovės komiteto prie Lietuvos psichologų sąjungos narėskviečia psichologus, ugdytojus bei tėvus, tiesiog visus, kuriems rūpi vaikai, diskutuoti apie vaikams „instaliuojamas“ ankstyvojo ugdymo programas. Apie tai, ką bendrai reiškia vaikams gyventi šiuo informacinių technologijų laikmečiu? Apie tai, ką ir kaip ugdomė bei ko iš tiesų reikia vaikams? Ko jie nori ir ką jie gauna?

KOKYBIŠKI KOKYBINIAI TYRIMAI LIETUVOS PSICHOLOGIJOJE: KUR ESAME, KUR EINAME?

Dr. Agnė Matulaitė, Londono Birkbecko universitetas, Fenomenologinių tyrimų institutas

Džiugu, kad šiuo metu taip giliai įsišaknijęs mokslinis pozityvizmas nebepriimamas kaip savaime suprantamas dalykas ir Lietuvoje. Ko pasėkoje, vis daugiau psichologų renkasi kokybinius metodus savo mokslinei problemai tyrinėti. Tačiau, tenka pripažinti, kad tikrai ne visada tai daroma su tikru išmanymu. Neretai tokiems darbams ir vadovauja žmonės, kurie nei moksliniame pasaulyje žinomi kaip kokybinių tyrimų ekspertai, nei patys yra išbandę atlikti kokybinius darbus. Be abejo, tai kuria visai suprantamas vidines vadovo ir studento santykio įtampas ir nesusipratimus. Dar daugiau, šiandien kiekvienas Lietuvoje bent kiek sėkmingiau apgintas kokybinis baigiamasis darbas ar naujai pasirodžiusi mokslinė publikacija, kurioje taikoma kokybinė tyrimo strategija, kuria precedentą, kaip tokie darbai galbūt turėtų būti rašomi ir ginami. O dažnai net ir aukščiausiu balu įvertinti rašto darbai negali garantuoti aukštos jų kokybės, nes taipogi yra ginami komisijose, kur beveik nei vienas komisijos narys pats nėra nei atlikęs, nei mokęsis kokybinės tyrimo strategijos. Galiausiai, dar vis neturime ir specifinės, kokybiniais tyrimams skirtos, etikos komisijos. Nors tokia komisija jau seniai pripažinta, kaip absoliuti būtinybė tuose universitetuose, kurie gali pasidžiaugti aukščiausio lygio kokybiniais tyrimais psichologijoje. Tad, manau, metas padiskutuoti, kas vyksta su kokybiniais tyrimais Lietuvos psichologijoje...